

Jan Joling, forensisch accountant en deskundige vermogensschadeberekening

'Bedrijfsleven en overheid moeten vroegtijdig anticiperen op claimcultuur'

Vergelijkbaar met de Verenigde Staten is in Nederland een 'claimcultuur' ontstaan. Steeds meer belangenverenigingen van gedupeerden roepen steeds sneller om een schadevergoeding. Het bedrijfsleven moet hierop vroegtijdig anticiperen. Door op een verstandige manier om te gaan met claims en hierop proactief te anticiperen kan onder meer imagoschade worden voorkomen, zegt Jan Joling, forensisch accountant en (gerechtelijk) deskundige op het gebied van vermogensschadeberekening.

Hoe bent u terechtgekomen in het specialistische vakgebied van vermogensschade?

"Vanuit de forensische accountancy ben ik mij gaan richten op schadekwesties, zoals het berekenen van door bedrijven geleden schade als gevolg van wanprestaties of onrechtmatige daden. Mijn promotie in 2005 had als onderwerp de rol van de accountant bij schadeberekening. Het ging om vragen als hoe te komen tot een juiste opdrachtformulering, met welke methoden en middelen het onderzoek moet worden uitgevoerd, hoe om te gaan met hoor en wederhoor en hoe moet worden gerapporteerd. Na mijn promotie heb ik voor vier jaar een aanstelling gehad op Nyenrode Business Universiteit. Deze leerstoel was ondergebracht bij het Nyenrode Center for Claims Assessment, destijds een nieuw centrum waarin zowel het onderzoek als het onderwijs met betrekking tot de verschillende aspecten van vermogens- en bedrijfsschadekwesties is ondergebracht. De benoeming paste toen in de strategie van de universiteit en was in lijn met eerdere aanstellingen van onder meer prof. dr. mr. Marcel Pheijffer RA en prof. dr. Bob Hoogenboom CFE. Binnen de accountancy, waar ik mij het liefst binnen beweeg, is de wetenschappelijke ambitie niet echt aanwezig. Men is meer praktisch dan wetenschappelijk bezig. Dat blijkt ook uit de beperkte hoeveelheid vakliteratuur en handboeken. Een gemiste kans. Accountants zouden meer wetenschappelijk onderzoek

moeten doen en hierover publiceren. Helaas zien hun werkgevers dergelijk onderzoek wel als nuttig, maar niet als declarabel werk. Door de jaren heen heb ik grote verschillen zien ontstaan tussen de advocatuur en de accountancy. De gemiddelde accountant doet minder aan de ontwikkeling van zijn of haar kennis."

In uw proefschrift heeft u een formule ontwikkeld waarmee (toekomstige) schade inzichtelijk kan worden gemaakt. Ziet u hiervoor toepassingen voor het private domein der opsporing en beveiliging? Bijvoorbeeld ter onderbouwing van een benodigd security plan (kosten/baten) voor privé rechercheurs inzake het (verder) onderbouwd inzichtelijk maken van geleden schade door zijn opdrachtgever?

"Alle schadekwesties hebben een juridische invalshoek. In het security en risk management is schade een gevolg van een zich manifesterend risico. Het is goed om een praktisch raamwerk te hebben waarmee je zaken kunt doorrekenen. Dit geeft zowel overzicht, alsook meer specifiek inzicht in je bruto omzetverlies en uiteindelijk gemiste nettowinst. Als een organisatie een omzet heeft van tienduizend euro is het onzin om honderdduizend euro te investeren. Het gaat om een rationele toets. Als een risico zich manifesteert, kan er een nadeel ontstaan (schade). Een stagnerende productie betekent veelal verlies aan omzet. Immers, wat je niet hebt kunnen

produceren, kun je niet verkopen. Hierdoor lijdt de organisatie schade, uitgaande van een rationele verhouding tussen omzet en kosten. Ik maak hierbij onderscheid tussen de directe schade en de gevolgschade door bijvoorbeeld fraude, diefstal van software of klantgegevens. De directe schade heeft dan betrekking op de vervangingskosten en de indirecte schade op de gevolgen op langere termijn. Deze kunnen aanzienlijk zijn, denk maar aan imagoschade. Zo werd ik ooit betrokken bij de navolgende kwestie. De distributie van een groothandel stagneerde door interne

diefstal in het magazijn van witgoed en elektronica. Hierdoor kon zij haar leveringsverplichting aan een webwinkel niet tijdig nakomen. Het ging in materiële zin om kleine schade; het betrof relatief goedkope producten. De gevolgschade was echter groot. Door het regelmatig niet tijdig kunnen leveren aan de webwinkel kreeg deze, buiten haar schuld om, een slechte recensie met imagoschade als gevolg. De omzet liep terug en een faillissement kwam dichterbij. De gevolgschade in dit praktijkvoorbeeld was vele malen groter dan het niet geleverde goed. In het huidige social media tijdperk kunnen dit soort zaken extra grote gevolgen hebben.”

Hoe kijkt u aan tegen de begrippen (integrale) veiligheid en (informatie)beveiliging?

“Bij falend security en risk management is sprake van een kans op risico en in het verlengde daarvan schade. Ik zou deze insteek willen uitbreiden met het begrip ‘in control zijn’ met als doel een transparante, veilige en zekere bedrijfsomgeving waar de continuïteit gegarandeerd is. Ik zou een dergelijke omgeving als accountant baseren en uitleggen vanuit de mij verstrekte (betrouwbare) informatie en deze bezien vanuit het risk management. Een bestuurder van een organisatie kan zich hier niet aan onttrekken om ‘in control’ te blijven en dient voldoende veiligheidsmaatregelen te (laten) treffen. Veiligheidszaken en risk management horen niet onder een facilitaire afdeling te vallen, maar onder het bestuur van een onderneming. Veiligheid en security zijn in Nederland geen vastomlijnde begrippen. Dit komt mede door de Engelse termen, waardoor het eerder een semantische discussie wordt in plaats van een inhoudelijke. De begrippen zijn erg breed en zouden beter gedefinieerd en gestandaardiseerd moeten worden. In de accountancy zijn begrippen als ‘risk’ en ‘risk management’ goed gedefinieerd, waarbij het een accountant wordt (aan)geleerd om te kijken naar indicatoren voor fraude, zoals betalingen waarvoor geen duidelijke prestatie is geleverd, onvolledige documentatie en onwaarschijnlijk complexe transacties.”

Wat vindt u van publiek-private samenwerking (PPS/PPE)? Welke partij dient de regierol te voeren en waarom?

“Publiek-private samenwerking vindt nog steeds te weinig plaats en over het algemeen komen PPS-verbanden maar mondjesmaat van de grond. Veelal is er geen geld om in te huren, onder meer omdat het bedrijfsleven duurder is. Binnen de accountancy wordt veelvuldig en doorgaans doeltreffend samengewerkt met het KLPD. Het inhuren van deelexpertise

zou vaker moeten gebeuren, mede gelet op de ingewikkelde materie rond bijvoorbeeld vastgoedfraude. De overheid kan deze kennis niet allemaal zelf bezitten en zou deze daarom moeten inhuren. De regierol in deze kwesties ligt bij de overheid en het KLPD. Dit is ook in het buitenland gebruikelijk.”

Heeft u nog een wens, al dan niet security gerelateerd?

“In Nederland is ontegenzeggelijk een ‘claimcultuur’ ontstaan zoals in de Verenigde Staten. Zodra er iets gebeurt, ontstaan bijna gelijktijdig allerlei acties vanuit belangenverenigingen. Denk maar aan de

Stichting Woekerpolis, de samenwerkende DSB-benadeelden en andere groepen van gedupeerden. Deze groepen roepen steeds sneller dat zij van alles gaan claimen. Of deze claims uiteinde-

lijk zullen worden toegewezen door de rechter, is van een geheel andere orde. Bedrijven moeten hiermee op een verstandige manier leren omgaan. De schadeprocedure maakt dat je als benadeelde en de aangesproken partij volledige openheid van zaken dient te geven. De kern van je business, inclusief omzet- en winstgegevens en namen van klanten, liggen dan op de tafel van de rechter. Dit kan, zowel privé alsook zakelijk, verstrekkende (comprimerende) gevolgen hebben. De claimcultuur zorgt ervoor dat er anders met dit soort informatie moet worden omgegaan. In dit verband noem ik ook de diverse vastgoed (fraude) zaken. Deze kwesties zijn nog lang niet uitgekristalliseerd en -geprocedeerd en gaan ongetwijfeld nog veel publicaties en claims opleveren. Een claimcultuur kan betekenen dat je meer schades aan je broek krijgt, maar ook dat je hierop moet anticiperen. Dat wil zeggen anticiperen voordat men (veel) te laat gaat participeren. Preventief als ware men de op voorhand aangesproken partij. Het is de vraag of men dat wil of dat men dit zou willen voorkomen. Imagoschade manifesteert zich via de omzet. Deze schade ontstaat pas als het gevolgen heeft voor de omzet, inclusief verlies aan marktaandeel, wat leidt tot omzetverlies. Misschien moeten wij, de accountancy, het bedrijfsleven alsook de lokale en rijksoverheid ons meer gaan richten op de mogelijke schadegevolgen. Naast de formeel-juridische aspecten - ui-

teraard staat de vaststelling van de schadevergoedingsplicht voorop - pleit ik voor meer en eerder aandacht voor de werkelijke aard en omvang van de schade.”

■ Ralph van Os MA
Ralph.van.Os@beveiliging.nl

'Veiligheidszaken en risk management horen niet onder een facilitaire afdeling te vallen, maar onder het bestuur van een onderneming.'

Foto: Ralph van Os

Jan Joling

Dr. Jan Joling RA (1957, Emmen) voltooide in 1983 zijn opleiding tot registeraccountant NIVRA (RA registratie), in 1993 de opleiding tot registerexpert NIVRE (RE registratie) en in 1996 de post-doctorale opleiding Business Valuation aan de Rotterdam School of Management (RSM) van de Erasmus Universiteit Rotterdam (RV registratie). Daarnaast is Joling FUEDI-European Loss Adjuster (1999), beëdigd als makelaar/taxateur (1997) in bedrijfsbelangen door de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam en in 1984 beëdigd als vast gerechtelijk deskundige op het gebied van forensisch accountancy door het Gerechtshof te Amsterdam. Joling is ingeschreven bij het LRGD, het landelijk register van gerechtelijk deskundigen. Op 27 september 2005 promoveerde hij aan Nyenrode Business Universiteit bij prof.dr.mr. Marcel Pheijffer RA en prof.dr.mr. Robert Kamerling RA op zijn proefschrift 'De accountant en de berekening van schade'. Dit onderzoek richtte zich onder meer op de wijze van vaststelling van vermogensschade (zoals winstderving) in het kader van civiele procedures en de rol van de accountant daarbij. Direct na zijn promotie werd Joling bij Nyenrode Business Universiteit aangesteld als hoogleraar Schadeonderzoek waarvoor hij ter aanvaarding hiervan op 22 maart 2007 zijn rede 'Van claimcultuur naar claimmanagement' uitsprak. Hij houdt zich in de dagelijkse praktijk voornamelijk bezig met schadekwesties, geschillen en fraudezaken door op te treden als partijdeskundige of door de rechter benoemd gerechtelijk deskundige. Voorts is hij als arbiter ingeschreven bij het Nederlands Arbitrage Instituut.